

Emlékezés Dobszay Lászlóra

a Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság

Műelemzés – ma konferenciájának keretében

MTA Zenetudományi Intézet Bartók Terme

2011. október 7.

A Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság nevében emlékezik:

PAPP MÁRTA

zenetörténész

Utolsó rádiós interjújában, amely a múlt év elején, 75. születésnapja alkalmából készült, a riporter Győri László azon kérdésére, vajon mi indítja arra, hogy társadalmi, művészet-politikai kérdésekben rendszeresen megszólaljon és állást foglaljon, Dobszay László hallhatóan töprengve így válaszolt: nem is tudom. A Dobszay tevékenységét valamennyire ismerő kívülálló szemszögéből nem nehéz megfogalmazni a választ: egyrészt hihetetlenül széleskörű érdeklődése nagyon is kiterjedt ezekre a kérdésekre is, másrészt óriási társadalmi felelősségérzet munkált benne. Bibó István politikatudományi munkásságát, európai szemléletmódját, szellemi és etikai nézeteit példaképnek tekintette, Bibó írásait nagy alázattal és csodálatosan értelmező módon olvasta fel a '90-es években a közszolgálati Magyar Televízióban. Társadalmi felelősségérzetéről tanúskodnak ilyen irányú szerepvállalásai, többek közt a Nemzeti Kulturális Alapban a Zenei Kollégium elnöke volt a '90-es évek második felében, a Széchenyi Irodalmi és Művészeti Akadémia elnöke volt 2008 decemberétől idei nagyon indokolt, súlyos társadalmi figyelmeztetést tartalmazó lemondásáig. Rendkívül szerteágazó szakmai tevékenysége, egyszerűbben szólva, iszonyatosan sok munkája azonban arra indította a közéleti téren is tevékenykedő Dobszayt, hogy miután kitalálta és megfogalmazta a terveket, elindította és jó vágányra terelte az ügyeket, azokat minél hamarabb másokra hagyja – magasrendű szervezőkészsége által jól kiválasztott, megfelelő emberekre. Így indította el például az NKA Zenei Kollégium elnökeként az Orfeusz Hangzó Zenetörténet nagyszabású projektjét, amit aztán nyolc fiatalabb muzikológus és a Mágus Kiadó szakemberei valósítottak meg.

Azt hiszem, általában jellemezte Dobszay László egyéniségét a kulturális projektumok elindítása és bizakodó ráhagyása másokra. A Magyar Zenetudományi és Zenekritikai Társaság alakuló közgyűlésén fontosnak tartotta felhívni a szervezők figyelmét, hogy az új tudományos-kulturális egyesület alapvető célja nemcsak az érdekvédelem kell hogy legyen,

hanem szakmai programok létrehozása, konferenciák rendezése, kiadványok megjelenésének elősegítése. Némi túlzással azt mondhatom, Dobszay javaslatának köszönhető, hogy most itt ülünk, a Társaság nyolcadik tudományos konferenciáján, s az is, hogy néhány évi működés után a Társaság vállalni tudta a magyar zenetudományi folyóirat megjelentetését és egyéb nagyszabású szakmai projektek megvalósítását. Az alakuló ülésen Dobszay még vállalta az elnökségi tagságot, az első elnökségi ülés után azonban lemondott erről, látván, hogy itt nélküle is remélhetőleg jó irányba mennek a dolgok. Azt viszont fontosnak tartotta, hogy előadóként részt vegyen a Társaság első tudományos konferenciáján 1995 októberében, amikor is előadásának témáját célzottan nem saját sokirányú szakterületéről vette, hanem az alkalomhoz megfelelőnek ítélte, közérdeklődésre számot tartó kérdéstről beszélt: a zeneszerzői nagyságról. Legközelebb 2004-ben tartott előadást a Társaság Somfai László tiszteletére rendezett konferenciáján, amikor elmondta az előző téma pandanját: a zeneszerzői kicsiségről. A 2009-es „Népzene és zenetörténet” témájú konferencián már saját szakterületei egyikének súlyos kérdéseiről adott tág látókörű történeti összefoglalást „Az összehasonlító népzene-tudomány tündöklése és hanyatlása” címmel. A tavaly őszi interdiszciplináris szimpóziumon pedig szakmai habitusának lényegét mutatta meg a hallgatóságnak, amikor a zenei analízis történetét áttekintve vizsgálta elmélet és gyakorlat, azaz tudományos elemzés és élő zenélés sokoldalú és ellentmondásos kapcsolatát.

Dobszay szakmai egyéniségének alapvető kettősségét, a tudós és a gyakorló muzsikusként, sőt egy harmadikat is: a zenét szerző Dobszay fiatalkori portréját mutatta be a Zenetudományi Társaság egyik első rendezvénye, a 60 éves Dobszay Lászlót köszöntő 1995. február 4-i – jórészt még a tanítványok által szervezett – kis konferencia és utána a rádió Márványtermében rendezett koncert, amelyen középkori énekek és kortárs magyar zeneszerzők neki írt darabjai mellett elhangzott saját, 25 évesen komponált miséjének Kyrie tétele is. (Hadd fűzzek ehhez – zárójelben – egy személyes emléket, ami sokunk emléke, és igen jellemző Dobszayra, az emberre: a konferencia és hangverseny után az ünnepelt rendkívül nagyvonalúan a saját költségén vendégelte meg az Építész Pincében a résztvevők tömegét.) A Zenetudományi Társaság a 70 éves Dobszaynak is szeretett volna konferenciát rendezni, a 70 éves Dobszay viszont azt kívánta, hogy az MZZT azévi IV. tudományos konferenciája a 90 éves Papp Géza és a 80 éves Sárosi Bálint előtt tisztelegjen, s ez így is lett; Dobszay ekkor maga köszöntötte az ünnepeltet és a magyar népi lamentációról tartott előadást. Ha már a 70 és 75 éves Dobszayt nem sikerült köszöntenünk valamilyen rendezvényel, itt az ideje, hogy a jövő évben Dobszay emlékére rendezzünk hozzá méltó szimpóziumot. Azt hiszem, és ezzel talán ő is egyetértene, erre elsősorban nekünk van szükségünk.